

v čl. 13 odst. 1 úmluvy. Jsou jimi nevykonávání práva péče, souhlas oprávněného a závažné nebezpečí tělesného nebo duševního poškození dítěte.

Mezinárodní právo soukromé fyzických osob je záležitost upravená výlučně národními právními řády. Zde zasluhuje pozornost autorův výklad statutu podnikatele (s. 936 a násl.) či osoby pacienta (s. 944 a násl.). Velmi složitá otázka je mezinárodní právo soukromé genderu (953 a násl.). I jejího zpracování se *Mankowski* zhostil se ctí.

Jako ryba ve vodě se cítí být autor v oblasti mezinárodního práva obchodních společností, která náleží do sféry mezinárodního obchodního práva, ve které je *Mankowski* vydavatelem díla zásadního významu (*Commercial Law. Nomos*, 2019, 1531 s.). Pozornost i pro českého čtenáře zasluhují jeho úvahy o základních teoretických přístupech, jako např. o teorii založení společnosti (s. 998 a násl.), a to zejména z hlediska judikatury Soudního dvora Evropské unie nebo o speciálním režimu evropské akciové společnosti.

Na rozdíl od sjednoceného práva a práva fyzických osob se na tomto místě zabývá velmi praktickou, ale spornou otázkou zpětného a dalšího odkazu stejně jako problematikou štěpení statutu (s. 1075 a násl.). Pozornost zasluhuje i pojednání řešení nadací a spolků (s. 1080 a násl.).

Závěrem je třeba konstatovat, že recenzované dílo je výjimečným fenoménem, který svou důkladností a rozsahem podstatně předstihuje veškerá v Evropě dosud uveřejněná díla o zvláštní části mezinárodního práva soukromého.

Luboš Tichý*

Simon Rita – Müllerová Hana (eds). *Efficient Collective Redress Mechanisms in Visegrad 4 Countries: An Achievable Target?* Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2019, 280 s.

V létě loňského roku byla Ústavem státu a práva AV ČR, v. v. i., vydána elektronická kniha *Efficient Collective Redress Mechanisms in Visegrad 4 Countries: An Achievable Target?*, která je na jeho webu volně ke stažení.¹ Kniha přináší značné množství poznatků o kolektivních nástrojích právní ochrany v situacích hromadné újmy v oblastech životního prostředí a ochrany spotřebitele v zemích Visegrádské čtyřky. Shromážděné a vzájemně komparované poznatky poprvé jasně a komplexně ilustrují, jak je vymáhání hromadného poškození v zemích V4 regulováno a s jakými praktickými problémy bojuje. Nad rámec Visegrádských zemí je analyzována také situace v Německu a Nizozemsku a je nastíněn návrh na vytvoření optimálních kolektivních nástrojů právní ochrany v Evropě. Téma je zvláště v České republice značně aktuální, neboť je zde v současné době připravován zákon o hromadných žalobách.

Kniha představuje vyústění vědeckého projektu *Progress in collective redress mechanisms in environmental and consumer mass harm situation*, který byl podpořen Mezinárodním visegrádským fondem z grantu č. 21730099. Posuzovaná kniha je kolektivní

* Prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc., Právnická fakulta Univerzity Karlovy. E-mail: tichy@prf.cuni.cz.

¹ Dostupné z: <<https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/knihy/a-e-knihy/efficient-collective-redress-mechanisms-in-visegrad-4-countries-an-achievable-target.html>>.

monografií, jejímž ústředním tématem jsou kolektivní nástroje právní ochrany v situacích hromadné újmy v zemích Visegrádské skupiny a především možnosti jejich zavedení a fungování. Jak již název napovídá, na jednotlivých kapitolách se podíleli hlavně autoři a autorky ze zemí V4, tedy z České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Editorskou práci odvedly pracovnice Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i. – JUDr. Hana Müllerová, Ph.D., a Dr. Rita Simon, LL.M., B.A.

Kniha je zajímavá především v tom ohledu, že se zabývá danou problematikou ve dvou oblastech, jejichž propojení je poměrně netradiční, a to v oblasti ochrany spotřebitele a oblasti ochrany životního prostředí. Další skutečností, která dělá knihu tak mimořádnou, je to, že se na ní podíleli právní experti, kteří disponují rozsáhlými teoretickými znalostmi dané problematiky, spolu se zkušenými zástupci nevládních organizací (NGOs), kteří svými kapitolami poskytují vhled naopak do praktické stránky věci, tedy aplikace příslušné legislativy. Je zde velmi zdařile provedena komparace právních úprav jednotlivých států Visegrádské čtyřky, a tedy ukázáno, čím se od sebe tyto liší. Dále jsou zde nastíněny způsoby, jak by se právní úpravy mohly navzájem inspirovat.

Kniha je rozdělena do tří částí a devatenácti kapitol. Kromě toho v ní nalezneme předmluvu, úvod, seznam použité literatury, seznam tabulek, informaci o autorech a editorech a shrnutí. První část knihy vyjadřuje ústřední myšlenku zastřešující celé téma. Prof. Astrid Stadler zde pojednává o optimálních kolektivních nástrojích právní ochrany v Evropě. Vzhledem k tomu, že autorka pochází z Německa, objevují se v její kapitole i německé prameny, které je třeba uvítat v objemu pramenů, které jsou psané v angličtině a samozřejmě v národních jazycích jednotlivých států Visegrádské skupiny, jejichž převaha je ale pochopitelná už jen vzhledem k tématu a jeho šíři.

Druhá část se věnuje problematice z pohledu spotřebitelského práva, ve kterém jsou nástroje právní ochrany v situacích hromadné újmy častější než v oblasti práva životního prostředí. V této části nalezneme celkem devět kapitol, které nejen popisují novou právní úpravu skupinových žalob v Maďarsku a Polsku, ale také ukazují problémy s její aplikací, které by mohly být pro českého zákonodárce užitečné. Bohaté národní reporty nevládních organizací obsahují důležité návrhy směřované k hledání optimálních řešení a vylepšení existujících kolektivních nástrojů všech V4 zemí. Z důvodu vysokých soudních poplatků a vysokého rizika neúspěchu, stejně jako chybějících procesních rámců, je totiž účast nevládních organizací v příslušných řízeních v těchto zemích omezená a právo na přístup ke spravedlnosti není dostatečně zajištěno, ačkoliv například od implementace právních požadavků evropské směrnice 2009/22/ES o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů se očekávala efektivní řešení.

Oblasti ochrany životního prostředí je pak věnována třetí část knihy, která identifikovala několik mezer v právní úpravě, a to nejen na úrovni států V4, ale i na úrovni Evropské unie. Situace je zde velmi neutěšená, jelikož žádný z těchto států nemá zcela funkční právní úpravu kolektivních nástrojů v situacích hromadné újmy, což jednotlivé kapitoly velmi dobře analyzují. Jelikož jsou všechny čtyři státy stranou Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (tzv. Aarhuská úmluva), věnují se jednotlivé kapitoly i této úmluvě. Zde je komparace stupně a způsobu naplňování této dohody obzvláště zajímavá, protože se napříč státy V4 hodně liší.

Autoři i autorky v obou částech zkoumají dotčenou právní úpravu, porovnávají svá zjištění a navrhují zlepšení *de lege ferenda*. Ačkoliv se téma týká hlavně zemí Visegrádské skupiny, nezapomínají ani na aspekty právní úpravy Evropské unie, která vnitrostátní právní řády samozřejmě velmi ovlivňuje. Určitý nedostatek spatřuji v tom, že v oblasti

práva životního prostředí chybí podkapitola, která by se věnovala slovenské právní úpravě, je zde tedy rozhodně prostor pro další dopracování a komparaci.

V závěru monografie pak obě editorky přehledně shrnují veškeré dosažené poznatky, jež jsou navíc v obou oblastech podloženy statistikami, které byly poskytnuty nevládními organizacemi. Knihu považuji za velmi zdařilou, a to nejen díky netradičnímu tématu, kterým se zabývá, ale i způsobu, jaký k jeho řešení autoři zvolili. Věřím tedy, že představuje velký přínos pro obě oblasti právní vědy a bude zdrojem informací nejen pro vědeckou veřejnost, ale i pro zájemce o hlubší vhled do problematiky.

Barbora Křížová*

Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte 2020: Romanistische Abteilung, Germanistische Abteilung, Kanonistische Abteilung

Pochvalné slová na adresu *Zeitschrift der Savigny Stiftung für Rechtsgeschichte* by boli nielen zbytočné, ale z nepatrnej strany autora aj trochu nepatričné. Počas svojej existencie sa stali jeho tri sekcie (zamerané na rímske právo, právne dejiny a kánonické právo) etalónom vedeckého výskumu v oblasti dejín práva na európskej a svetovej úrovni. Tradícia každoročne vydávaného časopisu nás nabáda k tomu, aby sme sa bližšie oboznámili s obsahom jeho najnovšieho ročníka.

A. Romanistische Abteilung

V auguste 2020 bol publikovaný ako prvý už 137. ročník romanistickej sekcie. Zároveň ide o druhé vydanie pod hlavičkou nemenej známeho nakladateľstva De Gruyter (Berlín). Nový vydavateľ nastúpil po istom intermezze, keďže od roku 2017 sa na zostavovaní časopisu už nepodieľa spoločnosť Böhlau Verlag (Köln – Wien – Weimar), ktorej právny predchodca stál pri samom zrode tohto projektu.

Hneď v úvode čitateľa zaujme výborná štúdia *Dietmara Schanbachera*, profesora rímskeho a občianskeho práva na Právnickej fakulte v Drážďanoch, o fenoméne recepcie práva v antike.¹ Autor sa opiera o známu premisu, že Rimania vyslali kodifikátorov Zákona XII. tabúl do Grécka, aby odtiaľ načerpali inšpiráciu k vlastnému zákonodarnému dielu. Hoci táto teória býva vo vedeckých kruhoch podrobená kritike ako nereálna, autor sa snaží nájsť dôkazy, ktoré by dokázali práve jej opodstatnenosť. Zdá sa, že argumenty v jej prospech našiel na tabuli 5, 3 (*Uti legassit super pecunia tutelave suae rei...*),² ktorú porovnáva so Solónovým zákonom o testovaní v rámci dedičského práva. Ide o sympatický príspevok k oslabeniu výrazne kritického postoja k zaužívaným naratívom v rímskom práve a v právnej histórii, ktorý začal prevládať v druhej polovici dvadsiateho storočia.

* Ing. Mgr. Barbora Křížová. Právnická fakulta Univerzity Karlovy.

¹ SCHANBACHER, Dietmar. Zum Phänomen der Rechtsrezeption in der Antike. ZSS, *Rom. Abt.* 2020, 137, s. 1–38.

² Ako kto ustanovil o svojom majetku alebo poručení nad svojím hospodárstvom, nech je tak po práve. Porovnaj: SKŘEJPEK, Michal. *Prameny římského práva*. Praha: Lexis-Nexis, 2004, s. 34–35.